

فرهنگ علوم اقتصادی

انگلیسی - فارسی

تألیف
دکتر منوچهر فرهنگ

چاپ نهم

ویرایش جدید

نشر آسیم
تهران ، ۱۳۸۴

فرهنگ، منوچهر، ۱۲۹۸ -

فرهنگ علوم اقتصادی: انگلیسی - فارسی / تألیف منوچهر فرهنگ. - تهران: آسیم،

۱۳۸۳.

ISBN 964-418-017-8

۱۳۶۵ ص.

فهرستتویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

این کتاب در سالهای مختلف توسط ناشران مختلف منتشر شده است.

چاپ نهم.

۱. اقتصاد - واژه‌نامه‌ها - انگلیسی. ۲. اقتصاد - اصطلاحها و تعبیرها.

۳. زبان انگلیسی - واژه‌نامه‌ها - فارسی. الف. عنوان.

۳۳۰/۰۳

HB ۶۱ / ف ۴

۱۳۸۳

۸۳-۲۷۱۶۰ م

کتابخانه ملی ایران

چاپ نهم: ۱۳۸۴

حروف‌نگار: امیرعباسی

شمار نسخه‌های این چاپ: ۱۶۵۰

همه حقوق برای مؤلف محفوظ است

لیتوگرافی: لیتوگرافی بهار

چاپ: چاپخانه کاج

مرکز پخش: مؤسسه گسترش فرهنگ و مطالعات

تلفن و دورنگار: ۸۷۹۴۲۱۹ - ۸۷۹۴۲۱۸ - ۸۷۷۲۲۶۷ - ۸۷۷۲۰۲۹

مقدمه بر چاپ اول

یادداشت نگارنده

اثری که زیر نظر دارید ثمر سالها کار و کوشش بسیار است. در گامهای نخست می‌پنداشتم که این کار به زودی سرانجام می‌یابد، زیرا در آن روزگار علم اقتصاد در چشمانم نمایی محدود داشت، با افقی تنگ و نزدیک. اما چون در این راه پا فراتر نهادم و پیشروی آغاز کردم اندک اندک دریافتم که به دریا زده‌ام و هر چه پیشتر رفتم به پهنا و به ژرفای آن آشناتر گشتم.

اکنون که این فرهنگ را در برابر می‌بینم از فر و شکوه دانش اقتصاد سخت به شگفتی افتاده‌ام. فرهنگ علوم اقتصادی، از انگلیسی به فارسی و شامل لغات و اصطلاحات بازرگانی، بانکی، مالی، اقتصادسنجی، آمار، بورس، بیمه، حسابداری، حقوق تجاری، حمل و نقل، کمپیوتر و نظریه‌های اقتصادی است. در برابر هر واژه یا اصطلاح جابه‌جا معنی، مترادف، متضاد، تعریف و تفسیر آمده است. نویسندگان به جای آن‌که به خود اجازه معادل‌سازی و دست‌اندازی به زبان فارسی بدهد در مراکز کار و کسب به پژوهش پرداخته و حتی الامکان از خرمن آثار استادان خوشه چیده است.

در این مجموعه، نویسنده هرگاه ضرورت دیده به موارد تفاوت معنایی و اصطلاحات در ادبیات اقتصادی انگلیسی و امریکا اشارت کرده و برای مزید فایده اصطلاحات لاتینی را که گهگاه به مناسبت در متون اقتصادی به کار برده می‌شود به فارسی برگردانیده و خاطر دانش‌پژوهان را از برخورد با سدی که ناگهان در مسیر بررسی سر بر می‌کشد آسوده ساخته است.

دنیا دنیا سپاس به دوستان گرانمایه‌ای که تا این بهار دانش را به ثمر نشانندند از پای ننشستند. امید می‌رود که ارباب فضل و کمال این اثر ناچیز را بپسندند و هر جا کاستی یا لغزشی ببینند نگارنده را آگاه فرمایند تا مفاهیم تازه را بشناسد و در آینده در جای خود بنشاند.

دکتر منوچهر فرهنگ

تهران، دی‌ماه یکهزار و سیصد و پنجاه و یک شمسی

مقدمه بر چاپ دوم

سپاس‌گزاری

از انتشار نخستین چاپ فرهنگ علوم اقتصادی، سه سالی گذشته و یک سال و اندی است که نسخه‌های آن به سختی در دسترس جویندگان قرار می‌گیرد. اینک چاپ دوم این کتاب از نظر خوانندگان می‌گذرد. این نتیجه زودرس نشانه کمال لطف و بزرگواری مشتاقان علم در حق نویسنده است.

مهر دلگرم‌کننده‌ای که دانشمندان ایران و افغانستان و دانش‌پژوهان گرانمایه و دانشجویان عزیز، این نور چشمان گرامی، از دیارهای دور تا به میهن نزدیک، درباره این خادم درگاه علم و ادب ابراز داشته‌اند، بارها از شدت شوق و هیجان و احساس سرافرازی اشک شادی از دیدگانم روان ساخته است. چگونه این همه محبت را سپاس بگزارم؟ آدمی از زندگی چه می‌خواهد؟ کدام خوشبختی بالاتر از این‌که در هر محفل علمی نگاههای عطرقت‌بار انسان‌های دانش‌دوست پیکر یک خدمتگزار دانشگاهی را بنوازد؟

در این دوره از زندگی، که آفتاب عمر را رو به غروب می‌بینم و شکوه این منظره را در افق هستی جاویدان می‌نگرم، آرزویی در دل ندارم جز آن‌که به شکرانه شیرینی محبت‌ها که چشیده‌ام، به شایستگی بتوانم وظایف ملی و اجتماعی خود را انجام بدهم و با خود عهد کرده‌ام که بر این کوششها تا به سر منزل مقصود بیفزایم تا لذت خدمت به ارباب فضل زحمت کار علمی را جبران کند.

امید می‌رود این طاعت قلبی در پیشگاه حضرت باری قبول شود.

دکتر منوچهر فرهنگ

تهران، بهمن‌ماه یک‌هزار و سیصد و پنجاه و چهار شمسی

پس از بیست و اندی سال

زمانه پیوسته در تغییر است، در همه زمینه‌ها و به همه سواها، زیرا انسان متفکر و خردمند هیچ‌گاه از تفکر باز نمی‌ایستد. راز تحول و تکامل در قلمرو هستی به حکم طبیعت در همین پویایی اندیشه است. ترقیات بدیع در ساحت علوم و شگفتیهای حیرت‌زا در عرصه فنون از همین چشمه لایزال نشأت می‌گیرند. بی‌تردید، هر تغییر در جوامع پیشرفته، گرچه با درنگ و گُندی، بازتابی در کشورهای رو به رشد و توسعه‌یابنده دارد. جوششهای فکری علم اقتصاد را نیز آرام نگذاشته‌اند. ملتها چنان به هم نزدیک شده‌اند که هیچ پدیده‌ای به ویژه در حوزه اقتصاد نمی‌تواند از برکت افکار تازه، به قدر قدرت جذب و درک بی‌نصیب بماند. در این میان، نقش رسانه‌های نوظهور را نمی‌توان از نظر دور داشت. در اهمیت تأثیر اندیشه‌های اقتصادی همین بس که فقط یک نظریه می‌تواند غوغا در جهان برپا کند، جامعه‌ای نوین بسازد، سالها شور در دلها بیفکند، هزاران هزار انسان را به قربانگاه تاریخ بفرستد و همزمان زبان و ادبیات و دیدهای خاص خود را نیز بیافریند، چنان که نظریه ارزش اضافی و استثمار چنین کرد و یا نظریه‌های انقلابی و اندیشه‌های سازنده جان‌مینارد کینز عالم اقتصاد و نابغه دوران در زمانی نه چندان دور توانست دنیا را از بحران بیکاری برهاند و شالوده عصر بهتر و بالنده را بریزد. با توجه به این واقعیات، در محدوده‌ای تنگ‌تر، محافل علمی و مراکز دانشگاهی ایران متأثر از این‌گونه دگرگونیها خصوصاً در اقتصاد دامنه آموزش و پرورش و پژوهش را گسترش می‌بخشند.

اگرچه غنای زبان فارسی مجال جلوه‌گری، رسوخ و رسوب را به واژه‌های بیگانه بسیار اندک می‌دهد اما در علوم خاص مانند اقتصاد اگر دستداران فرهنگ و زبان

ایران تنها به نظاره بایستند و یا دیر بجنبند، این هجوم فرهنگی به ناروا خوش‌نشین می‌شود و فرصت جبران بر اثر کثرت استعمال مردم از دست می‌رود. رسالت نگهبانان فرهنگ این سرزمین قدرت‌نمایی در برابر نفوذ زبانهای بیگانه، در هر زمینه به خصوص در حیطه تخصصی، فنی و اجتماعی از جمله در علم اقتصاد است. فرهنگ‌نویسان تخصصی با تأکید بر اقتصاد که بازندگی روزانه مردم سر و کار دارد، مرزبانان هشیار و استوار حدود و ثغور اقلیم زبان و ادب فارسی در برابر دست‌اندازی ناهلان بوده و باید همیشه آماده خدمت باشند.

بیست سال و اندی از تاریخ انتشار چاپ نخست فرهنگ علوم اقتصادی، انگلیسی به فارسی گذشته است. طی این مدت واژه‌های دیگر اقتصادی و معادلهای بهتر فارسی در برابر لغات و اصطلاحات اقتصادی انگلیسی پیدا یا ساخته و پرداخته شده‌اند. نظریه‌ها و فرضیه‌های تازه‌ای در قلمرو دانش اقتصاد ارائه گردیده‌اند. این نورسیدگان در جست‌وجوی جای خود در فرهنگ خود هستند.

چاپ نخست این فرهنگ دوره‌ای پر از تغییر و تلاطم را پشت سر خود دارد. انقلابی عظیم را از سرگذرانیده، با دگرگونیهایی در سازمانها، در نهادها و در ساختارهای اجتماعی - اقتصادی رو به رو بوده است. فرهنگ‌نویس ایرانی نمی‌تواند این جلوه‌های بنیادی از علم اقتصاد را نادیده انگارد. با چنین اندیشه‌ها، نظریه‌ها، واژه‌ها زندگی می‌کند و در ذهن پژوهنده خود کلمات مناسب را می‌جوید، می‌سجد و می‌پرورد. فرهنگ‌نویس جهان‌سومی در این وضع استثنایی آرام و قرار ندارد. در نتیجه این پژوهنده نمی‌توانسته است این مجموعه چون خود کهنسال را با همان صورت قدیمی به جامعه عرضه کند.

به جهات بالا، نگارنده بر پایه تجربه‌های پیگیر و مداوم و بررسیهای روزانه به بازانندیشی، بازننگری و بازنویسی چاپ نخست پرداخته و کوشیده است از نو منظومه‌ای درخور نام بلند آوازه ایران آماده و تقدیم نماید.

پیر نویسنده این سطور به غلطهای مشهور به عذر بدتر از گناه «جا افتادگی» و مقبولیت عامه تن در نداده، «نرخ» را به معنای «بها» یا «قیمت» گرفته و «اندازه رشد» را به جای «نرخ رشد» آورده و «اندازه بهره» را به جای «نرخ بهره» نهاده، واژه معمول «همگن» را در لغتنامه‌های معتبر و مرجع فارسی نیافته و همان کلمه «متجانس» را به کار برده، و «فرآورده» یا «محصول» را مترادف و معادل «تولید» ندانسته است.

چاپ نخست این فرهنگ به فرموده دوستی^{*} نکته سنج همچون «سیاه مشقی» بود در تمرین خوشنویسی، با هدف تهیه و تدوین فرهنگی گسترده‌تر، فراگیرتر و دقیق‌تر و به راستی آن کار سخت اما دل‌انگیز در آن زمان عرصه میدان مسابقه به سوی کمال و اعتلای فرهنگ ایران را برای «آرشهای زمانه» هموار ساخت. آرزوی قلبی این کمترین است که «پهلوانان دوران» و آیندگان پُر توان کاسیتهای پیران «دلیل راه» را رفع کنند و آثار برتر بر جای بگذارند.

چاپ هفتم فرهنگ علوم اقتصادی، انگلیسی - فارسی، این بار با یاری دوستان آزموده و فرهیخته به سوی بهینگی رهنمون گردیده است. سرکار خانم شهلا ارزنگ و آقای شهریار فصیح در ویراستاری و نمونه‌خوانی همکوشی فرموده‌اند و آقای داود آجورلو در حروفچینی و صفحه‌آرایی و کاربرد اصول فنی جهد بلیغ نموده‌اند. مدیران محترم مؤسسه ادب‌پرور نشر البرز آقایان عباس علمی و علی علمی در کلیه موارد و مراحل کار، در ترازوی دوستی سنگ تمام گذاشته‌اند. از همه این انسانهای شریف تشکر و امتنان دارم.

دکتر منوچهر فرهنگ

تهران، یازدهم شهریور ماه ۱۳۷۴ خورشیدی

* رفیق و همشهری، شادروان استاد دکتر حسینعلی هروی نویسنده شرح غزلهای حافظ و دیگر آثار.